

2011 - ΕΤΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ὁ μπαρμπα - Ἀλέξανδρος
τῆς Ἑλλάδας
καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας

Ἀφιέρωμα στὸν Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην (ἴ)

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΗ(*)

ΑΝ ΑΛΛΗ ΤΙΣ χρηστή γυνὴ εἶδε ποτὲ καλὰ νοικοκυριά εἰς τὰς ἡμέρας τῆς, ἀναντιρρήτως εἶδε τοιαῦτα ἢ θειά-Σοφούλα Κωνσταντινιά, σεβασμία οἰκοδέσποινα ἑβδομηκονταετῆς, κάτοικος παραθαλασσίου κώμης εἰς μίαν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Τὴν ἐκάλουν κοινῶς Σαραντανού, καὶ πολλοὶ ὑπέθετον ὅτι τὸ ἐπίθετον τοῦτο τῇ ἀπεδόθη, διότι δῆθεν εἶχεν ἴσον μὲ σαράντα γυναικῶν νοῦν, ὅπερ δὲν ἐνομιζετο ὑπερβολή. Ἄλλοι ὅμως ἔλεγαν, ὅτι ἡ λέξις ἐσχηματίσθη κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ Σαραντανοῦ, ἦτοι νονὰ μὲ σαράντα βαπτιστικούς.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι, ἂν δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, δύο ἢ τρεῖς μονάδες τῆς ἔλειπον, καὶ ἤλπιζε προσεχῶς νὰ συμπληρώσῃ τὴν τεσσαρακοντάδα. Ὁμολογητέον δέ, ὅτι αὐτὴ κατ' ἀρχὰς εἶχε βαπτίσει οἰκειοθελῶς μόνον πέντε ἢ ἕξ νήπια τῶν γειτόνων τῆς, ὅσα καὶ πᾶσα ἄλλη καλὴ οἰκοκυρὰ συνήθως βαπτίζει. Ἄλλ' ὅταν ἅπαξ ἐγνώσθη καὶ ἀπεδείχθη, ὅτι εἶχε καλὸ χέρι, τότε ὄλαι αἱ γειτόνισσαι, συγγενεῖς, παρασυγγενεῖς, κολλήγισσαι, ἤρχισαν νὰ τὴν πολιορκοῦν.

Εἶχε πάρει καλὸ ὄνομα, ὅτι τῆς ἐζοῦσαν τὰ παιδιά, ὅσα ἀνεδέχετο ἐκ τῆς κολυμβήθρας. Εἶναι δὲ τόσον σπουδαῖον νὰ εὑρεθῇ νονὰ «νὰ τῆς ζοῦν τὰ παιδιά», ὅσον καὶ ἱερεὺς «νὰ πιάνῃ τὸ διάβασμά του».

Ἡ θειά-Σοφούλα ὅμως ὑπέφερε μετὰ χάριτος τὴν ἀγγαρείαν ταύτην. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὰ φωτίκια εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, χιτῶν καὶ κουκούλιον μετὰ σταυροῦ, καθὼς καὶ τὰ μαρτυριάτικα, ἐαρινὴ

βροχή λεπτῶν καὶ διλέπτων διὰ τοὺς ἀγυιόπαιδας, ἐκόστιζον ἐν ὄλῳ τρία γρόσια.

Ἡ θειά-Σοφοῦλα ὠμοίαζε μὲ τὴν ἐπιμελῆ ἀνθοκόμον, ἥτις δὲν ἀρκεῖται νὰ φυτεύῃ μόνον τὰ ἄνθη της, ἀλλὰ τὰ περιθάλλει καὶ τὰ καταρδεύει¹. Ἠγάπα τὰ πνευματικά της τέκνα ὡς τέκνα της ἐγκαρδιακά, τὰ ἐθώπευε, τὰ ἐφίλευε καὶ τὰ ἐπαιδαγώγει.

Ὁ μπαρμπα-Κωνσταντῆς, ὁ πρῶτος γρινιάρης τοῦ χωριοῦ, δὲν συνεμερίζετο τὴν ἀδυναμίαν ταύτην τῆς συζύγου του.

—Ἄ! μπράβο! φίλευέ τα τ' ἀναδεξιμία σου, μουρή!..., ἐγγόγυζεν ἐκάστοτε, ὁσάκις τὴν ἔβλεπε μεριμνώσαν περὶ τῶν ἀναδεκτῶν της. Ἡῦρες καὶ ἀλωνίζεις, μουρή!...

Ἡ θεία-Σοφοῦλα ὀλίγον ἀνηχῦσει περὶ τῆς ἰδιοτροπίας ταύτης τοῦ συζύγου της, ὅστις ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος εἰς τὰς καλὰς του ὥρας.

Ἐπειτα ὁ μπαρμπα-Κωνσταντῆς σπανίως ἐφαίνετο ἐν τῇ πολίχνῃ. Ἀφ' ὅτου ἔπαυσε τὰ θαλάσσια ταξίδια, ἡσχολεῖτο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων του. Κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ἵππευεν ἐπὶ τοῦ εὐρώστου ἡμιόνου του, ἐτρέπετο εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐπανήρχετο μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, περὶ τὸ 1848, ἡ θειά-Σοφοῦλα εἶχε φθάσει εἰς τὸ τριακοστὸν ἔνατον βαπτιστικόν. Ἐν μόνον τῇ ἔλειπε διὰ νὰ τὰ κάμη σαράντα, πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς της. Ἐβάπτιζεν ἀδιακρίτως ἄρρενα καὶ θήλεα, ἀλλ' ἐφρόντιζε νὰ δίδῃ ἀκριβεῖς σημειώσεις εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ πνευματικούς, διὰ νὰ μὴ τυχὸν γίνῃ κανὲν συνοικέσιον εἰς τὸ μέλλον μεταξὺ δύο ἑτεροφύλων ἀναδεκτῶν καὶ κολασθῇ ἡ ψυχὴ της.

Κατ' ἔτος, τὴν Μεγάλῃν Πέμπτην, μεγίστη κίνησις ἐγίνετο ἐν τῇ εὐρυχώρῳ αὐλῇ τῆς οἰκίας της. Ἡ θειά-Σοφοῦλα ἀνεσφουγγώνετο μέχρις ἀγκῶνων καὶ ἐζύμωνε μόνῃ της τὰς τριάκοντα ἐννέα αὐγοκούρας διὰ τοὺς τοσοῦτους βαπτιστικούς της... Ἀλλὰ πλὴν τῶν βαπτιστικῶν ὑπῆρχον καὶ τὰ ἐγγόνια καὶ τὰ δισεγγόνια, καὶ ταῦτα δὲν ἦσαν ὀλιγάριθμα.

Ἐν συνόλῳ ἐχρειάζετο ἐβδομήκοντα καὶ πλέον κοκκῶνες, δηλ. παιδικὰς κουλούρας διὰ τοὺς βαπτιστικούς, διὰ τοὺς ἐγγόνους καὶ τὰ δισεγγόνια. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ μεγαλείτεροι κουλοῦραι, τὰς ὁποίας παρεσκεύαζε διὰ τὰς συντεκνίσσας, διὰ τὰς ἀνεψιάς καὶ δισεξαδέλφας της.

Μέγας δὲ ἐβόμβει ὁ ἐσμὸς² τῶν ἀναδεκτῶν καὶ δισεγγόνων παρὶ

τοὺς ἀνθῶνας τῆς αὐλῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ἀπὸ τῆς τρίτης ὥρας τοῦ δειλινοῦ, καθ' ἣν ὁ μπαρμπα-Κωνσταντῆς ἐξηγεῖτο ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ ὕπνου, μὲ δριμεῖαν ἐπικαθημένην τῆς ρινὸς τὴν χολήν, καὶ ἐφόρει τὸ τσόχινον βρακίον του, ἐπύργωνεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεγαλοπρεπῆς τὸ τυνησιακὸν φέσι του, ἐλάμβανεν ὡς σκῆπτρον τὴν μεγάλην ἠλεκτρόστομον³ τσιμπούκαν του, ἀνήρτα ἐπὶ τῆς ὀσφύος βαθύκολπον τὴν μεταξωτὴν καπνοσακκούλαν καὶ κατήρχετο εἰς τὸ καφενεῖον, νὰ εἰσπνεύσῃ τὴν θαλασσίαν αὔραν, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἢ εὐρεῖα καὶ τετράγωνος αὐλὴ παρεδίδοτο ἐξ ἐφόδου εἰς τὴν λεηλασίαν τῶν βαπτιστικῶν καὶ τῶν δισεγγόνων.

Μεγίστην εὐτυχίαν καὶ ἀνήκουστον ἡδονὴν ἐνόμιζον τότε τὰ παιδιά τῆς γειτονιάς, ἂν κατάρθωνον νὰ παρεισδύσωσιν εἰς τὸ προαύλιον τῆς θειᾶ-Σοφούλας, ὅπερ ἐθεωρεῖτο ὡς μυθῶδες τι. Πολλὰ αὐτῶν προέτεινον τὰς κεφαλὰς διὰ τῶν σχισμῶν τῆς κλειστῆς αὐλείου θύρας, ἣτις ἐμοχλεύετο⁴ ἔσωθεν ὑπὸ τῶν ζηλοτύπων βαπτιστικῶν διὰ τοὺς μὴ ἔχοντας ἔνδυμα γάμου. Ἄλλα παιδιά, τολμηρότερα, ἀνεῖρπον εἰς τὸν θριγκὸν τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς καὶ εὕρισκον τρόπον νὰ εἰσπηδήσωσιν ἐκεῖθεν εἰς τὰ ἔνδον. Ἄλλ' ἄλλοίμονον ἂν παρετηροῦντο ὑπὸ τῶν ἀγρύπνων εὐνοουμένων. Ἀπεδιώκοντο μὲ τσιμπήματα καὶ μὲ δοντιές, ὡς ὁ κηφὴν ὑπὸ τῶν μελισσῶν.

Τὴν Μεγάλην Πέμπτην τοῦ ἔτους 1851 ὅλοι οἱ ἀναδεκτοὶ ἦσαν συνηγμένοι ἐν τῇ αὐλῇ τῆς γραίας Σοφούλας. Ὁ πρεσβύτερος αὐτῶν ἦτο ἡδὴ νεανίας εἰκοσαετής, τὸ δὲ νεώτερον ἦτο κοράσιον διετές, εἰς ὃ ἡ νονὰ εἶχε δώσει τὸ ὄνομά της. Τὸ βρέφος τοῦτο ἦτο τὸ τεσσαρακοστὸν πνευματικὸν γέννημα τῆς θειᾶ-Σοφούλας.

Εἶχε γεννηθῆ τέλος τὸ ἀπὸ πολλοῦ προσδοκώμενον τοῦτο συμπλήρωμα τοῦ προωρισμένου ἀριθμοῦ καὶ ἦτο τὸ χαδευμένον τῆς θειᾶ-Σοφούλας. Ἡ νονὰ ἔτρεφε φιλοδόξους σκοποὺς ὡς πρὸς τὸ μέλλον τοῦ θυγατρίου τούτου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ μπαρμπα-Κωνσταντῆς ἐξ ὅλων τῶν ἀναδεκτῶν μόνον τὸ μικρὸν τοῦτο ἠνείχετο. Ἡ στοργὴ ὁμῶς τῆς θειᾶ-Σοφούλας πρὸς αὐτὸ ἔφθανε μέχρι παραφροσύνης.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ θειᾶ-Σοφούλα ἦτο κλειστὴ εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ ἐζύμωνεν. Ἐκ τῶν παιδίων τινὰ τὴν ἐπολιόρκουν ἔξωθεν τῆς θύρας παραμονεύοντα. Τὰ πλεῖστα ὁμῶς ἔπαιζον ταραχῶδως περὶ τὸν ὑπερμεγέθη ληνόν, πλησίον τοῦ ἐλαιοτριβείου, τὸ κρυφτάκι, καὶ ἄλλα ἐθορύβουν περὶ τὰς κιγκλίδας τοῦ κήπου καὶ πλησίον τοῦ φρέατος.

Ἡ μικρὰ Σοφούλα, ἣτις ἦτο μόλις διετής, ὡς εἶπομεν, ἐξέπεμπε

χαρμοσύνους κραυγᾶς, ἐψέλλιζεν ὡς νεοσσὸς χελιδόνος καὶ ἔτρεχε καὶ αὐτὴ κατόπιν τῶν ἄλλων παιδίων. Ἡ νονά της ἐζήτησε κατ' ἄρχας νὰ τὴν κρατήσῃ πλησίον της, ἀλλ' ἡ μικρὰ ἐστενοχωρήθη καὶ ἀπήτησε νὰ ἐξέλθῃ.

—Νὰ πάω κι ἐγὼ νὰ παίξω, νονά μου;

—Τί νὰ παίξῃς, ἐσύ;

—Τὸ κλυφτάκι, νονά μου! ἐτραύλισεν ἡ μικρά.

—Δὲν παίζουν τὰ κορίτσια τὸ κρυφτάκι, τῆ εἶπεν αὐστηρῶς ἡ νονά.

Ἡ μικρὰ δὲν ἐμεμψιμοίρησε μὲν, ἀλλ' ἐσκυθρόπασεν. Ἰδοῦσα τοῦτο ἡ νονά, ἔκραξε τὴν Ἀθηνιώ, εἰκοσαετῆ τὴν ἡλικίαν, δουλεύτραν της, ἣτις ἦτο καὶ αὐτὴ μία τῶν βαπτιστικῶν της, καὶ τῆ ἐνεπιστεύθη τὴν μικρὰν, συστήσασα αὐτῇ αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν.

Ἄλλ' ἡ Ἀθηνιώ ἐλησμόνησεν ἅμα ἀκούσασα τὴν σύστασιν τῆς κυρίας της, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰς πεζούλας ἐκάθηντο τέσσαρες ἢ πέντε γειτόνισσαι, καὶ γνωρίζομεν πόσον περισπούδαστος εἶναι ἡ συνδιάλεξις τῶν ἀέργων γυναικῶν, ἐκάθησε πλησίον αὐτῶν καὶ ἄφησε τὴν μικρὰν Σοφούλαν νὰ τρέχῃ.

Δὲν ἤρκεσε τοῦτο, ἀλλὰ παραγγελθεῖσα ὑπὸ τῆς κυρίας της νὰ ἀντλήσῃ ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος, ἐγέμισε μὲν τὴν στάμναν, ἀλλὰ δὲν ἐφρόντισε νὰ κλείσῃ τὸ στόμιον τοῦ φρέατος, ὅπως τὸ εὔρε κεκλεισμένον, τὸ ἄφησε δὲ ἀνοικτόν. Ἀπροσεξία, εἰς ἣν οὐδέποτε θὰ ὑπέπιπτεν ἡ γραῖα Σοφούλα ἢ ἄλλη φρόνιμος γυνή. Μὴ τις δὲ ἀμφιβάλῃ, ὅτι τὴν σύστασιν ταύτην ἡ γραῖα ἔκαμε χιλιάκις εἰς τὴν δουλεύτραν της, ἀλλ' ἡ Ἀθηνιώ δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν γυναικῶν, αἵτινες καθίστανται προσεκτικαί.

Εἰς τὴν ἀκμὴν λοιπὸν τῆς πλήρους ἐνδιαφέροντος συνδιαλέξεώς των, ἤκουσαν αἴφνης αἱ εἰς τὴν πεζούλαν καθήμεναι γυναῖκες κρότον τινά, ὡς πλατάγησιν σώματος πίπτοντος εἰς ὕδωρ καὶ συγχρόνως πεπνιγμένην κραυγὴν καὶ μετ' αὐτὴν δευτέραν κραυγὴν δυνατωτέραν.

Αἱ γυναῖκες ἀνωρθώθησαν αὐτομάτως.

Ἄλλὰ πρὶν αὐταὶ κινηθῶσιν, ἡ θύρα τοῦ ἰσογείου ἠνοιχθῆ μετὰ κρότου, καὶ ἡ θειά-Σοφούλα ἔντρομος, ἀνυπόδητος, μὲ τὲς κάλτσες μόνον, γυμνώλενος⁵, μὲ τὰς χεῖρας ζυμαρωμένας, ἔτρεξε πρὸς τὸ φρέαρ κρᾶζουσα·

—Τὸ κορίτσι! Τὸ κορίτσι!

Διὰ τῆς εἰς τὴν στοργὴν ἰδιαζούσης μαντείας, ἡ θειά-Σοφούλα

ἐνόησεν ἀμέσως, ὅτι ἡ μικρά της βαπτιστικῆ εἶχε πέσει ἐντὸς τοῦ φρέατος. Καὶ τῷ ὄντι δὲν ἠπατᾶτο.

Ἐνῶ ἔτρεχεν ἡ Σοφούλα, ἰδοῦσα τὸ στόμιον τοῦ φρέατος ἀνοικτόν, ἐπλησίασε, προσεκολλήθη ἐπὶ χθαμαλοῦ ξυλίνου φραγμοῦ, εἶδεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος εἰκονιζομένην τὴν ἀγγελικὴν ξανθὴν μορφήν της, ἤρχισε νὰ τῆ προσμειδιᾷ, ἔκυπεν ὑπερμέτρως, ὠλίσθησεν ἐπὶ τῆς στιλπνῆς, ὡς ἐκ τῆς συχνῆς προστριβῆς τοῦ σχοινίου, σανίδος καὶ ἔπεσε κατακέφαλα ἐντὸς τοῦ φρέατος.

Αἱ ἄλλαι γυναῖκες, καὶ ἡ Ἀθηνιώ μετ' αὐτῶν, καθ' ὑπερβολὴν διαστέλλουσαι τοὺς βραχίονας, ἔτρεξαν κατόπιν τῆς θειᾶ-Σοφούλας.

—Ἐναν κουβά! ἓνα γουρδέλι! ἐκραύγαζεν ἔκφρων ἡ γραῖα Σοφούλα.

—Ἐνα τσιγγέλι! ἔκραξε καὶ ἡ Ἀθηνιώ σκοτισμένη· (ὡς νὰ εἶχε πέσει δηλ. εἰς τὸ φρέαρ τὸ ἰβάνιον⁶, δι' οὗ ἀντλοῦσιν ὕδωρ).

—Τὰ τσιγγέλια νὰ σὲ τραβοῦν, σκύλα! τῆ ἔκραξε μὲ κεραυνοβόλον βλέμμα ἡ θειᾶ-Σοφούλα. Μοῦ ἔπνιξες τὸ παιδί.

Ἡ γραῖα τρώντι δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τὸ δυστύχημα ὠφείλετο εἰς τὴν ἀπροσεξίαν τῆς δουλεύτρας της.

—Νὰ κατεβῶ ἐγὼ στὸ πηγάδι, νονά, τῆ εἶπεν ἡ Ἀθηνιώ.

Ἐπειδὴ ἐβράδυνε νὰ φανῆ πουθενὰ κουβάς, διότι εἶναι γνωστὸν πόσον τὰ χάνουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς δεινὰς περιστάσεις, καὶ ἐνῶ μία τῶν γυναικῶν ἔτρεχεν ἀπ' ἐκεῖ, ἄλλη ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἡ μικρὰ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπνίγετο, ἡ θειᾶ-Σοφούλα ἐπέτρεπεν εἰς τὴν Ἀθηνιώ τὴν χάριν ταύτην. Ἦξευρε δὲ ἄλλως ὅτι εἰς τοῦτο, καθὼς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, εἰς τοὺς ἄνδρας μᾶλλον ἀρμόζουσας, ἦτο ἐπιτηδεῖα.

Ἡ Ἀθηνιώ λοιπὸν ἐσήκωσε τὰ φουστάνια της ὑπεράνω τοῦ γόνατος, καὶ πατοῦσα εἰς τὰς γνωστὰς αὐτῆ ἔσοχας τοῦ ἐσωτερικοῦ λιθοκτίστου τοῦ φρέατος, τὰς ἐπίτηδες κατασκευαζομένας εἰς πᾶσαν ὀρυχὴν φρέατος, κατῆλθε μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Οὐδαμοῦ ἐφαίνετο ἡ μικρά.

Τὸ βάθος τοῦ ὕδατος ἦτο τρὶς ἴσον μὲ ἀνάστημα ἀνδρός, καὶ ἡ Ἀθηνιώ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ κατωτέρω.

Ἐν τῷ μεταξὺ εὐρέθη καὶ ὁ κουβάς, καὶ κατεβιβάσθη μέχρι τῶν χειρῶν τῆς Ἀθηνιώσ. Αὕτη ἔλαβε τὸ σχοινίον καὶ ἤρχισε νὰ περιστρέφῃ τὸ ἰβάνιον ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Ἡ θειᾶ-Σοφούλα ὠλόλυξε καὶ ἔσχιζε τὰς παρειάς της. Ἡ καρδιά της δὲν ἠσθάνετο πλέον τῆς ἐλπίδος τὴν θαλπωρήν.

Τέλος τὸ ἰβάνιον προσέκοψεν εἰς σῶμα τι ἀνερχόμενον. Ἡ μικρὰ ἀνέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἦτο ἤδη πτῶμα...

Ἡ κεφαλὴ ἦτο δεινῶς μεμωλωπισμένη. Κατενεχθεῖσα σφοδρῶς εἰς τὸ ὕδωρ εἶχε κτυπήσει ἐπὶ τοῦ λίθου, ἐξάλισθη, κατέπιε πολὺ νερόν, καὶ δὲν ἀνῆλθε ταχέως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν...

.....

Ἐπὶ ζωῆς της δὲν ἐπαρηγορήθη ἡ θειά-Σοφούλα διὰ τὸ οἰκτρὸν τοῦτο ἀτύχημα. Ἰσα ἴσα ἡ τελευταία βαπτιστικὴ της!...

Διετήρησε δὲ τὴν πρὸς τὴν ἀθώαν νεκρὰν στοργὴν της μέχρι εὐσεβοῦς προλήψεως. Ζήσασα ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἀκόμη, κατεσκευάζεν ἀνελλιπῶς κατ' ἔτος τῆ Μ. Πέμπτη τὴν κοκκώνα τῆς ἀτυχοῦς μικρᾶς, καὶ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα, ἅμα ἐπέστρεφε τὸ πρῶν ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῆς Ἀναστάσεως, ἦνοιγε, τότε μόνον, τὸ ἄχρηστον μείναν φρέαρ καὶ ἔρριπτεν εἰς τὸ ὕδωρ τὴν κοκκώνα καὶ τὰ κόκκινα αὐγὰ τῆς μικρᾶς Σοφούλας της.

Ἐβεβαίον δὲ ἡ ἀγαθὴ γυνή, ὅτι ἀνεξήγητος εὐωδία ἀνήρχετο τότε ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ὡς θυμίαμα ἀθώας ψυχῆς, ἀναβαῖνον πρὸς τὸν θεάνθρωπον Πλάστην.

(*) Τὰ Ἄπαντα, ἐπιμ. Γ. Βαλέτα, τόμ. Β' (ἄ.τ.χ.), σελ. 78-82.

1. Καταρδεύω, ποτίζω, περιποιῶμαι.
2. Ἑσμός, μέγα πλῆθος.
3. ἠλεκτρόστομος, μὲ στόμιον ἀπὸ ἠλεκτρον (κεχριμπάρι).
4. Μοχλεύομαι, κινῶ ἢ παραβιάζω τι διὰ μοχλοῦ.
5. γυμνώλενος, μὲ χεῖρας ἀκαλύπτους.
6. ἰβάνιον, κάδος μικρὸς ἢ σχοινίον κάδου.